

Tednik Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 20.

V Ljubljani, 19. velikega travna 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Frančišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Po starem načinu. — Naš denarni zavod. — Drugi občni zbor »Zveze štajerskih slov. učiteljev in učiteljic«. — Učni načrt in učne knjige meščanske šole v Krškem. — Kako bi bolje uspevala krška meščanska šola. — Iz naše organizacije. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Po starem načinu.

Kranjski Amoniti so se zopet s staro in proslulo divjostjo zagnali v napredno učiteljstvo. Kaj bi neki počeli, ko bi ne imeli učiteljstva, ki se drzne misliti s svojo glavo in hoditi svoja pota?

Klerikalno časopisje razpravlja z vidno slastjo skoro dan za dnevom o »grehih« naprednih učiteljev, meče nanje kamenje in preti s strašnimi kaznimi. »Domoljub« je v tem ostudnem početju naravnost nedosegljiv. Ta list se lahko ponaša, da je edini svoje vrste daleč okrog. Obenem je pa tudi podoba tistih, ki ga pišejo in urejajo. Očividno imajo namen, očrniti šolo in učiteljstvo pri ljudstvu in ga navdati s sovraštvom do obojega. Zakaj — to smo že neštetokrat dokazali. Vladanje neukega ljudstva je lahko in nese lepe dobičke. Lahko in dobro življenje pa prija klerikalnim generalom.

V zadnjem času je zlasti lepa gorenjska stran torišče klerikalni gonji. V Cerkljah pri Kranju, v Jesenicah na Gorenjskem in v Št. Vidu nad Ljubljano so se zgrnile klerikalne čete, da uničijo posameznike našega stanu moralno in materijalno. Obkolili pa so tudi šolo na Črnem vrhu nad Idrijo, češ, tudi na Notranjskem ne sme imeti pošten in vesten učitelj mirnega življenja. A tudi z Dolenjske nam dohajajo poročila, ki nam svedočijo, da ima učiteljstvo jako težko stališče, ko se vedno zaganja vanje klerikalna nadutost in zaslepljenost od klerikalnih kaplanov naščuvanega ljudstva. Tako je torej dandanes vsa Kranjska pravi Eldorado klerikalnim rogoviležem, ki rujejo sistematično in na višje povelje proti šoli in učiteljstvu.

Naši tovariši: Lapajne v Cerkljah, Fabinc v Jesenicah, Žirovnik v Št. Vidu, Silvester v Črnem vrhu itd. bi lahko povedali mnogo, mnogo zanimivih stvari, ki kažejo klerikalno nasilstvo in nepoštenost v pravi luči. Povedali bi nam lahko, da je dovolj, ako je učitelj vesten, pošten in naprednega mišljenja, da ga preganja klerikalna tema z vso brezobzirnostjo.

Vse tu imenovane tovariše bi klerikalci radi kar naravnost uničili. Zato jim ni dovolj, da jih denuncirajo po svojih listih, nego hočejo jih tudi z ovadbami na šolske oblasti spraviti v nesrečo in pri ljudstvu ob veljavo in ugled.

Ti slučaji so nekaka karakteristika vseh klerikalnih naskokov na čast naprednega učiteljstva, ker nam kažejo, kakih stvari se poslužujejo breznarodni rimski slugi, ko jim je očrniti pošteno ime poštenega slovenskega učitelja.

Ali ni podlo in obenem brezmiselno, ako išče jeseniški župnik kaznivega dejanja v tem, da je učitelj Fabinc fotografiran v družbi naprednih prijateljev in je ta fotografija razstavljena v reklamo fotografu? To naj bi bilo za mladino — pohujšljivo!

Še značilnejši je Lapajnetov slučaj!

Proti temu tovarišu je vložilo na deželni šolski svet ovadbo 20 »prizadetih staršev«, od katerih pa nekateri otrok sploh nimajo, ali pa nimajo za šolo godnih odrok, ali pa so njih otroci že davno šoli odrasli. Ta ovadba pravi: 1. da je Lapajne šel dne 11. oktobra 1904 namesto v šolo na lov, 2. da je dne 18. marca 1904 sadil na vrtu svojega svaka drevje ter s tem — kakor v prvem slučaju — zanemaril šolo in 3. da se pohujšujejo otroci, ker se jim po njegovi ingerenci preiskujejo v šoli roke, je li so dovolj snažne ali ne, ker ima priti zdravnik, da jim stavi kozel!

Tovariš Lapajne si ni znal drugega pomočka, nego da je vložil pri c. kr. okrajnem sodišču zasebno obtožbo, da postavi na laž vse te trditve, ki so jih nagromadili klerikalci proti njemu v ovadbi na deželni šolski svet.

Dne 4. t. m. se je vršila obravnava pri okrajnem sodišču v Kranju. Vsi prišli obtoženci — razen enega — so se vdali ter izjavili, da so bili zavedeni, da so podpisali dotično ovadbo, ki zahteva, naj Lapajnetu premeste iz Cerklj. Nekateri so celo povedali, da so lovili njih podpise in da je bila ovadba napravljena v kaplaniji. Naposled so prosili gosp. Lapajnetu oproščenja ter izjavili, da prekličejo vse žalitve in da plačajo vse pravdne stroške po sodni odmeri.

Le eden se ni vdal — Martin Teran. Pred sodiščem pa je izprevidel, da je delal tovarišu Lapajnetu krivico, zato mu je odmeril sodnik teden dni zapora. Oče Teran je sicer naposled tudi priznal, da je bil napačno poučen in da vse prekliče ter prosi g. učitelja oproščenja, a sedeti bo le moral. Za to prijetnost naj lepo zahvali tiste, ki so mu vcepili sovraštvo do šole in učitelja!

Ta slučaj nam kaže, kako prihajajo ljudje po krivdi klerikalnih zavodnikov v nesrečo. Taki slučaji pa bodo končno izučili tudi »naše dobro ljudstvo«, da se bo obrnilo od onih volkov, ki se mu približujejo v ovčjih kožah.

Nas pa klerikalno nasilstvo še bolj družijo in v nas razvema neugasen ogenj sovraštva in osvete!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega travna 1905 K 69.206.95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Drugi občni zbor

„Zveze štajerskih slov. učiteljev in učiteljic“.

Drugi občni zbor „Zveze štajerskih slovenskih učiteljev in učiteljic“ se je vršil v Celju dne 25. aprila t. l. v tamošnji okoliški šoli. *) Slovensko učiteljstvo naše lepe Štajerske je pričakovalo ta zbor z nestrpnostjo, a obenem z neko notranjo nemirnostjo. Šlo je namreč za to, da se naša s tolikim naporom in težkočami oživotvorjena »Zveza«, ki je za nas naravnost življenjskega pomena, res — oživi. V to pa je bilo treba predvsem poravnati nasprotstva, ki so nastala med člani in v vodstvu samem zaradi znanih dopisov v »Učiteljskem Tovarišu« in »Domovini«. Kakor je že poročal »Slovenski Narod« (v 97. številki), se je zgodilo to tako ugodno za čast našega stanu, da se je vsakdo z globokim zadovoljstvom in z radostnim srcem vračal s tega zbora. Da, slovensko štajersko učiteljstvo je pokazalo, da je zrelo za organizacijo, in danes smo trdno prepričani, da nas ne loči — nič in nič več! In v tem prepričanju je bodočnost naša! V naslednjem kratka slika o zboru.

A. Seja upravnega odbora.

Predsednik g. Armin Gradišnik otvori sejo, konštatuje sklepčnost in srčno pozdravlja vse došle delegate ter draga nam gosta g. Luko Jelenca, predsednika naše dične južnoslovanske učiteljske Zaveze ter g. Jakoba Dimnika, neutrudljivega graditelja Učit. konvikta. Nato naznani, da je zastopano vse vodstvo, razen tajnika, ki je odstopil, ter skoro vsa društva po svojih odposlancih. Dasi dozdej večina društev ni izpolnila svojih dolžnosti ter ni poslala niti imenika svojih članov, se vendar lahko s precejšno natančnostjo trdi, da šteje »Zveza« po priglasenih s svojimi 14 društvi — blizu 600 članov — za Štajersko gotovo nad vse častno številol!

Potem smo slišali poročila funkcionarjev. Ker je, kakor že omenjeno, tajnik g. Franc Krajnc odstopil, poroča namesto njega predsednik sam. Po želji navzočih prečita precej ostro izjavo imenovanega tovariša o vzrokih odstopa, o v uvodu omenjenem nasprotstvu.

Na to poročila, v koliko so se odzvala društva svojim dolžnostim nasproti »Zvezi«. To poročilo — kakor že omenjeno — ni bilo baš najugodnejše. — V razjasnilo poročila blagajnik g. Miloš Levstik. Ta prečita ves račun, točko

za točko. Dozdanjega prebitka je okroglo 60 K. Kot pregledovalci računa se izvolijo gg. Kopic, Koropec in Hribernik, najdejo vse v popolnem redu.

Zdaj pride g. Gradišnik v nadaljevanju poročila do afere z »Domovino«. Poda zgodovino iste ter protestuje pred vsem proti temu, da bi se smatrala zadeva kot lokalna. Šlo je za čast vsega učiteljstva. Izjavi, da ni bil on pisec članka »Rezki odmevi«. Ta pa pravzaprav ni povzročil boja, temveč opazka urednikova pod črto, ki mu niso bile dovolj jasne naše razmere. Kako pa je postopala »Domovina«, je znano. Predsednik je čutil v sebi dolžnost, da se je temu uprl. Končno izjavi, da z ozirom na postopanje g. podpredsednika vsi celjski funkcionarji odstopijo.

G. Strmšek popolni zgodovino vse zadeve, poudarja važnost »Domovine« za naš narod sploh ter posebej za šolstvo in naš stan in izjavi, da ga je vodila pri njegovem postopanju edino le najiskrenejša želja, da bi se boj čimprej končal. Sicer pa da naj sodi zbor.

Prihodnji govorniki izrazijo svoje različno mnenje. Gospod nadučitelj Farčnik pové, da se je »Savinsko učiteljsko društvo« izreklo z vsemi proti enemu glasu za »Domovino«, a da sicer nimajo nič zoper g. Gradišnika ali kogarkoli. Zapisnikar pa predvsem poudarja veliko važnost »Zveze« za naš stan in naš narod. Obžaluje, da ni bil prvi nastop posebej srečen. Priznava, da mora biti učiteljstvo v dosego svojih vzvišenih smotrov edino z narodom in zlasti z njegovo inteligenco kot voditeljico, v kolikor je ta prijateljica šole. A ta inteligenca naj uvažuje naše trudapolno delo in naj naših idejalnih stremeljenj tako — ne prezira. Nismo nikakor domišljavi in častihlepni, a prezirati se tudi ne damo! Gotovo ljubimo »Domovino«, a smo mnenja, da ji tudi ni bilo treba izstreliti takoj vsega streliva, kar ga je našla zoper nas! Nadalje pravi, da se je čudil postopanju g. podpredsednika, tega priznanega organizatorja ter nekaterih društev. Končno želi, da bi se z ozirom na eminentno važnost »Zveze« stvar danes med učiteljstvom poravnala.

G. Strmšek odgovarja, da je pač popolnoma prepričan o važnosti »Zveze«, saj jo je takorekoč on ustanovil. Poudarja še enkrat, da ga je vodil le najboljši namen.

G. Brinar F. pravi, da ga veseli, da je prišlo zopet vse v boljši tek. Boj z »Domovino« je prenehal. Ta nam je zopet stara prijateljica, kakor smo mi nji. Bodimo si tudi med seboj zopet stari, složni prijatelji!

Burni »Živio«-klici, ki so sledili tem besedam, so dovolj jasno pričali, da so prišle pač kakor iz srca vseh.

G. Gradišnik nadaljuje, da se je zdaj zadeva vsestransko pojasnila. G. Strmšek kakor on sta postopala pač nesporazumno, a oba z najboljšim namenom. Bodi torej stvar pozabljena! — Radostno, navdušeno priznanje navzočih je povečevalo poravnavo.

Predsedstvo prevzame g. Strmšek, in g. Gradišnik nadaljuje svoje poročilo o delovanju »Zveznega« vodstva. Isto se je poklonilo gospodoma celjskima poslancema v zadevi odprave III. plačilnega reda, odobravalo brzojavno odločno postopanje naših poslancev v deželni zbor, čestitalo goriškemu tovarišem k povišanju plač, ki pa se žalibog še ni izvedlo, ter brzojavno izreklo sožalje ob smrti velikana-Strossmayerja. Končno omeni podavatelj še osnutka pravil, ki se ima »na njih podlagi združiti naša »Zveza« z nemškim »Verbandom« v deželno društvo »Lehrerband«, ki bo zastopal skupne stanovske interese, dočim bosta imela »Zveza« kakor »Verband« v narodnem oziru popolnoma proste roke.

*) Da priobčujemo to poročilo tako pozno, je kriv poročevalec, ki nam ga je poslal šele sedaj. Pravi, da je z delom preobložen.

Poročilo se vzame z odobravanjem na znanje. Sledi volitev. Proti ponovljeni izjavi gosp. Gradišnika predlaga g. F. Brinar, da se izvoli ves stari odbor ter se tako pokaže naša popolna edinost. Z velikim navdušenjem se ta predlog soglasno sprejme in izvoljeni se mu udado.

Vodstvo »Zveze« sestoji torej iz naslednjih članov: g. Armin Gradišnik, nadučitelj v Celju, predsednik; g. Vekoslav Strmšek, nadučitelj v Št. Petru v M. s., podpredsednik; g. Franc Krajnc, učitelj v Celju, tajnik; g. Miloš Levstik, učitelj v Celju, blagajnik; g. Ivan Knapič, nadučitelj v Vidmu, in g. Ernst Slanc, nadučitelj pri Sv. Bolfenku, odbornika.

G. Kopic izrazi svoje prepričanje, da se bodo društva šele zdaj, ko vlada prava edinost, prav oklenila naše »Zveze«.

G. Strmšek predlaga, da bi se z ozirom na to, da se bodo zmanjšali prispevki »Bundu«, zvišali isti za »Zvezo« na 40 vinarjev za člana, oziroma da bi se dalo vodstvu pooblastilo, zvišati jih še nekoliko po potrebi. G. Knapič pa predlaga, da naj velja to šele tedaj, ko bo nameravano združenje že res izvršeno. To se sprejme.

S tem je bila ta seja končana.

B. Glavni zbor.

G. Gradišnik pozdravi v zvišenih besedah novodošle tovariše in tovarišice, ki jih je bilo precej lepo število, ter goste: gosp. ravnatelja Schreinerja, že zgoranj omenjene gg. Jelenca in Dimnika in edinega častnega člana našega društva g. Antona Brezovnika.

Nato poroča zopet kratko o dozdanjem delovanju »Zveze« ter kliče končno, naj se v društvih z vso vnašo deluje na to, da se bodo ta čim tesneje oklenila »Zveze« ter tudi vestno izpolnovala svoje dolžnosti, tako da bo imel drugo leto kaj več in le dobrega in veselega poročati.

Nadalje opozarja na važnost učit. konvikta, navdušuje k pristopu ter zaprosi g. Dimnika, da poroča o tem društvu. G. Dimnik pravi, da se je povabilo štaj. slov. učiteljstvo, da pristopi društvu kot polnopraven član, da pa se to doslej še ni izjavilo. Besede gosp. Gradišnika da sprejme z zadovoljstvom na znanje.

G. Strmšek predlaga, da se stori formalni sklep, da se sprejme z veseljem ponudba učiteljskega konvikta. To se zgodi.

Isti predlagatelj predlaga nadalje, da bi se z ozirom na to, da konvikt v doglednem času še pač ne bo začel poslovati, porabljal obresti od nabrane vsote že zdaj za podporo učiteljskih sirot. G. Dimnik obljubi, da bo o tem poročal, a dvomi, da bi se sprejelo. Sicer pa je mnenja, da bo konvikt vendar prej dovršen, nego se misli — učiteljstvo naj le pridno povsod in ob vsaki priliki na to deluje.

Nato je sledilo predavanje g. Schreinerja o bakterijah. To navidez suhoparno, a ravno za učitelje neizmerno važno snov je podaval tako izborno — kakor pač zna le on da so vsi navzoči z napeto pozornostjo sledili nad uro trajajočemu govoru. Burno priznavanje zbranih in predsednikova srčna zahvala je bilo plačilo g. podavatelju. Pri tem opomnim, da je gosp. Schreiner radovoljno obljubil podavati večkrat pri zborovanjih »Zveze«, za kar mu bo učiteljstvo gotovo hvaležno.

Sledil je kratek razgovor o naši gospodarski organizaciji. O tem se bo pri prihodnjih zborovanjih še natančneje razpravljalo.

Predsednik še omeni, da se nameravajo ustanoviti posebni ferialni kurzi za učitelje-neučitelje, to je take ljudi, ki brez potrebnih dokumentov iščejo v šoli kruha: namreč za suplente brez mature. Vračajo se torej časi kakor so bili pred 30 leti, ko so morali stari učitelji k sličnim kurzom, da so se vsaj nekoliko prilagodili novim terjatvam. Ti kurzi bi naj torej nadomestili, kar smo drugi pridobili tekom let resnih študij! To je očitno nazadovanje, ki se mu treba odločno upreti.

G. Knaflič predlaga, da bi se zastopniki učiteljstva v okrajnih šol. svetih uprli proti temu.

Obvelja pa predlog gosp. Strmškega, da »Zveza« energično protestira zoper te kurze. — Da, naj nam dajo plače, kakor se za učitelje spodobi, in učiteljev bo dovolj. Ako pa tega ne zmorejo, naj rajši šole pozaprol!

G. Požegar opozarja na nevarnost, ki preti naši mladži po nekaterih časnikih, ter predlaga, naj se javnost opozori, da nam tudi pomaga vzgajati, ter da se naj učiteljstvo — posebno po nedolžnem — po časnikih ne blati! Sprejeto.

Sledil je še razgovor o neki podjetnosti, ker pa še ni za javnost.

G. predsednik se vsem navzočim zahvali za udeležbo in vztrajnost ter zakliče: »Na veselo snidenje!«

Bili smo potem še združeni nekoliko uric v pravi bratovski ljubezni v »Narodnem domu« in vrnili smo se, kakor omenjeno, s popolnim zadovoljstvom in prepričanjem, da se je šele ta dan naša »Zveza« v resnici porodila. Naj raste cvete in obrodi mnogo dobrega sadu!

Učni načrt in učne knjige meščanske šole v Krškem.

I.

Ko so otvorili meščansko šolo v Krškem l. 1878., se je šele razvijalo tudi splošno ljudsko šolstvo na Kranjskem. Ministrstvo je bilo izdalo splošne normalne učne načrte za obče ljudske in meščanske šole l. 1874. Na podlagi teh normativnih načrtov so c. kr. deželni šolski sveti, zaslišavši prej deželne učiteljske skupščine, izdali merodajne učne načrte. Na Kranjskem so bili taki načrti pred c. 20 leti izdelani samo za obče ljudske šole; da bi jih izdali tudi za meščanske šole, ni bilo skoro potreba, ker je bila in je še danes ena sama deška šola te vrste, in še ta je za slovenske otroke v slovenski deželi le nemška.

Ker ni bilo torej posebnega, od poklicane oblasti izdelanega učnega načrta za to nemško meščansko šolo, se je ravnalo ravnateljstvo po splošnem, od ministrstva za vse dežele priobčenem učnem načrtu, s tem razločkom, da je na svojo pest in lastno odgovornost uvedlo še slovenščino po dve uri na teden kot učni predmet v vsakem razredu.

Ta provizorij je trajal do šolskega leta 1885/6. Leta 1883. je pa bila izdana šolska novela k državnemu šolskemu zakonu iz l. 1869.

S to novelo in z dotično ministrsko naredbo se je povzdignilo posebno meščansko šolstvo. Na podlagi teh zakonitih ukrepov je morala vsaka poedina meščanska šola imeti svoj posebni učni načrt, v katerem je bil izražen še njen posebni značaj, n. pr. kmetijski (kakršnega je dobil

učni načrt krške šole), obrtni, trgovski itd. Ta načrt so morali in so ga tudi izdelali v Krškem pod vodstvom okrajnega šolskega nadzornika že kmalu po izišlem ukazu in so ga instančnim potom predložili ministrstvu v odobrenje.

Pri izdelovanju tega »načrta« so vzeli za podlago splošni normativni ministrski načrt iz l. 1874., samo da so se pri nekaterih predmetih (osobito pri prirodoopisu) ozirali na kmetijstvo in da so slovenščini kot predmetu odkazali v 1. in 2. razredu po 3 ure, v 3. pa po 2 uri na teden. Načrt je bil spisan seveda v nemškem jeziku, toda tvarina za slovenski jezik je v njem navedena s slovenskim tekstom, ne da bi se bile te slovenske besede tudi po nemško tolmačile.

Ta učni načrt je potoval v dveh izvodih na ministrstvo, a nazaj ni prišel nobeden. Šele zaradi moledovanja je ravnateljstvo l. 1885. dobilo toliko naznanilo, v kolikor in v čem je ministrstvo izpremenilo predloženi učni načrt. Teh dobrih in potrebnih izprememb, ki pa sicer tudi niso bile načelne važnosti, je bilo ravnateljstvo veselo. Ali kaj bi mu bile kasnele te izpremembe, ko od predloženih dveh originalov ni niti eden nazaj priromal, če ne bi imelo ravnateljstvo koncepta doma!

Na podlagi ministrskih izprememb je ravnatelj popravil koncept in ga takoj poslal v tiskarno, da je bil v letnem poročilu istega leta v prvič natisnjen, čez kakih 10 let v šolskem letnem poročilu vdruživši in lani na enak način in še posebej vtretjič.

Zakaj pa to pripovedujemo? V teku 27 let je vse polno šolskih nadzornikov — okrajnih, deželnih, slovenskih, nemških — nadzorovalo meščansko šolo. Vsi so se, kar je čisto naravno, zanimali za učni načrt, a nihče se ni in se ni mogel nad tem načrtom izpotikati. Samo v najnovejšem času se je našel nadzornik, ki je učni načrt tolmačil nekako tako: »Če je tekst za slovensko stvarino slovenski, je gotovo tudi učni jezik v slovenski uri slovenski. Kako se pa nemški otroci uče slovenščine? Aha, nemškim otrokom se godi krivica?! —« Čeravno so mu razjasnili, da nemških otrok ni, mu menda vendar ni šlo v glavo, da bi bilo ministrstvo potrdilo obstoječi učni načrt. Vkljub temu, da je bil ta že dvakrat (in zdaj vtretjič) natisnjen, je zahteval nadzornik od ravnatelja original učnega načrta. Ravnatelj pa originala ni bil sam nikoli izdelal, ni nikoli potrjenega v roke dobil od svojih višjih ter ga torej ni imel in ga tudi izgubiti ni mogel. Vkljub temu so mu ta dozdevni nedostatek očitali, in dobil je ukaz, ki ga pa še potem niso preklicali, ko se je bil v svoji pritožbi opravičil tako, kakor smo to opisali.

Kako bi bolje uspevala krška meščanska šola.

Ko so leta 1878. slovesno otvorili meščansko šolo v Krškem ob navzočnosti naučnega ministra Stremayerja, je ta poudarjal v svojem govoru, da bodo na zavodu gojili tudi materni jezik učencev. Pri slavnosti je govoril tudi tedanji župan krški Vilj. Pfeifer. Meščanski šoli na ljubo so razširili ljudsko šolo v Krškem na 4 razrede in uvedli utrakvistični pouk, tako da so nemščino pričeli poučevati že v prvem razredu. Ali ker obiskuje to šolo le kakih 200 otrok, oziroma okolo 100 dečkov, ima meščanska šola od krške

ljudske šole premalo naraščaja, namreč le 15% do 22% na leto.

Večina učencev prihaja iz sosednih čisto slovenskih šol. Niso šolski prostori prazni, morajo sprejeti vsakega, da le malo pozna nemške črke. Da pri takih razmerah šola v jezikovnem oziru ne more stati na stališču meščanskih šol, je umevno. Tej težavni nalogi bi tudi ne bil kos tisti pruski učitelj, ki je nas Avstrijce premagal pri Kraljevem gradu, čeprav bi poizkušal svojo umetnost z norimberškim lijem. Tak učitelj more pač mladini vtepati v glavo nemškega duha, ali znanosti ne. V prvem razredu more le tisti učitelj kaj opraviti, ki se poslužuje maternega jezika pri pouku, in tudi v višjih je treba večkrat kaj pojasniti s pomočjo slovenščine.

Ta šola bi se morala sploh postaviti na drugo, združeno pedagoško podlago, to je utrakvistično. V prvem razredu bi morali večino predmetov poučevati v maternem jeziku, v drugem vsaj polovico, v tretjem pa bi že lahko učili večino predmetov v nemškem jeziku. Šola bi torej ostala v principu nemška in obdržala v smislu ustanove določene stipendije.

Tako preustrojiti šolo je že pred leti nameraval deželni odbor, in odbornik dr. Vošnjak je imel nalog pogajati se z rajnkim Hočevanjem. Toda ta je zadnja leta tako duševno opešal, da ni bil z njim nikak razgovor več mogoč, in tako je ostalo pri starem. Da je šola tako urejena, je delo tedanjega okrajnega glavarja Schönwettera. Hočevanje je prvotno nameraval ustanoviti več ljudskih šol v krškem okraju, na katerih bi bila nemščina obligaten predmet. On kot sin kmetijskih staršev iz Velikih Lašč tudi ni bil nikdar kak pangerman, ampak kot star Kranjec vnet za nemščino. Bil je tudi ustanovnik »Slovenske Matice«. Njegova soproga je meščanska hči iz Radovljice, ki sama pravi, da ni Nemka, ampak le »deutschgesinnt« (menda zato, ker je bilo časih tako bolj »nobel«). Bogastvo sta si pridobila z dacom, ki so ga pobirali v domači deželi, in ker šola vzdržuje slovenski krški okraj, ni pri tem zavodu udeleženežega nič tujega kapitala.

Sprememba v pedagoško-didaktičnem oziru je pa nujno potrebna, ako hoče šola res služiti namenu meščanskih šol. Prva prilika za preosnovo bo, ko prevzame dežela stroške za krško meščansko šolo.

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Iz »Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani.« Koncertni odsek je imel 14. t. m. svojo prvo sejo. Sklenil je, prirediti ob času zborovanja dež. skupščine v začetku septembra na čast udeležencem vrtno veselico na korist »Učit. konvikta« na vrtu hotela Ilirije. Za pevovodjo je bil izvoljen učitelj Pavel Gorjup. — Poznejše sklepe bomo vedno takoj priobčevali.

Vdovsko učiteljsko društvo. Nekateri člani »Vdovskega društva« še niso plačali letnine za leto 1905. Prosimo jih prav vljudno, da to čimprej store, ker bi sicer po § 10. društvenih pravil prenehali biti člani imenovanega društva, ako bi še v tekočem mesecu ne poslali svojih letnih prispevkov.

Blagajnik.

Učiteljsko društvo radovljiškega okraja je zborovalo dne 4. t. m. na Jesenicah. G. predsednik A. Grčar pozdravi vse navzoče s toplimi besedami, posebno c. kr. okr. šol. nadzornika g. F. Kalingerja in iz Škofje Loke došle gg. tovariše. Za tem se je vršila volitev predsednika in odbora.

Za predsednika je bil z vzklikom izvoljen zopet g. nadučitelj A. Grčar, za odbornike pa istotako stari odbor: gospa E. Oman in gg. Jos. Korošec, (blagajnik), K. Matajlec, (tajnik), Fr. Rus, (podpredsednik) in V. Zavrl. Nato se je vršila volitev delegatov k zborovanju naše dične »Zaveze« v Pulju. Kot delegatje bodo zastopali naše društvo gđc. K. Droll, gg. A. Grčar in Iv. Šemrl, ki so se sami za to javili. Nadalje se je sklenilo, da se plača iz društvene blagajnice za spomenik umrlemu, poprej v tem okraju službujočemu tovarišu nadučitelju Ig. Rozmanu 20 K.

Postojnsko učiteljsko društvo je imelo dne 4. maja svoj redni občni zbor v Matenji vasi pri Postojni. Pri tej priliki se je tudi odkril nagrobni spomenik rajnemu učitelju društveniku g. F. Grosu, ki počiva na tamkajšnjem pokopališču. Po tem činu pietete se je zbralo 40 učiteljev in učiteljic v šolskem poslopju k občenemu zboru, ki ga otvori društveni predsednik g. D. Česnik z iskrenim pozdravom in zahvalo, da so se udeležili današnjega shoda v tako obilnem številu kakor še nikdar poprej. Posebej se zahvali g. nadučitelju F. Verbiču za trud, ki ga je imel zaradi nagrobnega spomenika, in se spominja umrlega tovariša. Omenja dalje raznih prostovoljnih hospitacij, ki so se vršile v več krajih in ki se jih učiteljstvo z veseljem udeležuje vzlic temu, da skrbite dežela in država tako mačehovsko za nas. Naše delo je pošteno, a vendar imamo le malo pravih prijateljev in zaveznikov; samo v naši prelepi organizaciji more zadočiti učitelj prave utehe in še to nam hočejo odjesti nekateri zavedeni tovariši. Toda mi gremo naprej, ne ozirajoč se na hudobna natolcevanja od gotove strani, po ravno začrtani poti, katere smoter je: vse za napredek šolstva in s tem za blagor našega naroda. Naše geslo bodi: Ne nazaj in navzdol, ampak vedno le naprej in navzgor! — Na to podeli besedo tajniku g. R. Horvatu. Iz njegovega poročila doznavamo, da je letošnji občni zbor prvi, ki se vrši med šolskim letom, zakaj vsi prejšnji so bili zaradi starih društvenih pravil v počitnicah. Ker je tako med zadnjim in današnjim občnim zborom preteklo le malo časa in pri nas v zimskem času zaradi ponavljalne šole ni mogoče prirediti shodov, zato je bilo društveno delovanje v preteklem letu minimalno. Poleg običajnega občnega zbora je imel le odbor dve seji, ki so se v njih rešile tekoče društvene zadeve. Po sklepu zadnjega občnega zbora se vloži utemeljena prošnja na dež. šol. svet, da bi ta dovolil prenesti ves popoldanski pouk na dopoldan, in sicer vsaj v času od 15. junija do konca vsakega šolskega leta. — Tajnikovo poročilo se nato brez debate odobri.

G. blagajnik A. Skala naznani, da ni v tem času, to je od zadnjega občnega zbora, ki je bil — kakor že prej omenjeno — v počitnicah, ničesar prejel, pa tudi ne izdal, zato je odpadla volitev pregledovalcev računov. Potrdi se pa naknadno odborov sklep, da vloži društvo 100 K (dva deleža po 50 K) v »Hranilnico in posojilnico učit. konvikta« v Ljubljani. Obenem predlaga g. predsednik, naj se odslej sklepajo društveni računi s solničnim letom, kar obvelja soglasno.

Za tem je predaval g. F. Mercina o učiteljevem delu na narodnogospodarskem polju tako izborno, da se ga je naprosilo, naj priobči svoje poročilo v »Učit. Tovarišu«, kar predavatelj obljubi storiti.

O delovanju poverjenikov za »Zavezne« liste, poroča g. tajnik, ki konstatuje, da izpolnjuje vsak svojo častno nalogo prav dobro, zakar jim izreče zbor zahvalo. Gosp. tajnik apeluje zlasti na navzoče tovarišice, naj bi se še bolj pridno naročale sešobno na naš stanovski list »U. T.« Zakliče jim: Podpirajmo ga mi in me, ker nas podpira tudi on!*)

Dalje izreče obč. zbor željo, da bi bila vsaka šola naročena vsaj na en izvod »Popotnika«, na publikacije »Šol. Matic« ter na najmanj dva izvoda »Zvončka«. Na poslednjega na ta način, da se naroči en iztis v začetku leta ter ga prejema šola v mesečnih listih zaradi raznih rebusov, zastavic in drugega časa primerne drobiža; drugi iztis pa naj se kupi vezan, ki se ga potem pridene šol. knjižnici. Veliko tožb smo čuli pri tej priliki od šolskih voditeljev, ki

so se ostro pritoževali, da jim krajni šolski sveti jako nasprotujejo, oziroma kar na kratko odpovedujejo nakup »Zaveznih« listov, časih iz nasprotstva, časih pa tudi iz nevednosti. Zastopnik učiteljstva jim obljubi vse storiti, da se prepreči tako grdo ravnanje in da bodo gotovo prišli do denarjev po posredovanju okrajnega šolskega sveta.*)

Nato predlaga g. tajnik, da se osnuje po prenovljenih pravilih »podružnica« našemu društvu, in sicer zaradi oddaljenosti za sedaj le za vipavski sodni okraj. Ta predlog se soglasno sprejme in eventualna ustanovitev podružnice v naprej potrdi.

Pri točki »volitev odbora« se sprejme soglasno predlog g. nadučitelja Kalana, da se per acclamationem izvoli zopet dosednji odbor. Ta se je po občenem zboru konstituiral tako-le: predsednik g. D. Česnik, njegov namestnik gosp. F. Mercina, tajnik g. R. Horvat, njegova namestnica gđc. M. Dovgan, blagajnik g. A. Skala, pevovodja gosp. F. Juvánc in namestnik g. F. Verbič. — Za delegate in delegatinje so bili izbrani: gg. D. Česnik, A. Skala, F. Verbič in gđc. M. Dovgan, M. Krall in R. Jelenc. Namestnika sta: gg. F. Grum in Frančiška Valenčič. — S tem je bil dnevni red izčrpan in zaključen s trikratnimi »Slava« klici presvetlemu cesarju.

Štajersko.

Ljutomersko učit. društvo je priredilo dne 4. t. m. majniški izlet v Radince ter tam zborovalo. Krasen majniški dan je privabil prav lepo število članov in gostov iz gornje-radgonskega okraja. — Po običajnem pozdravu se odobri zapisnik ter otvori razgovor o točkah učit. društva iz Ljubnega. Večini točk se je pritrdilo, pač pa so se izrazili dvomi, da bi bila odprava krajnih šolskih svetov slovenskim šolam na korist.

O biološki metodi prirodopisnega pouka je razpravljaj prav zanimivo tovariš Vau da ter posebno bičal staro popisovalno metodo; debata o tem predmetu je bila prav živahna.

Zbrani sklenejo prirediti — ako mogoče — še tekom tega leta koncert v prid »Učiteljskemu konviktu«.

Za letošnjo uradno skupščino se nasvetujejo sledeči predlogi:

Ustanové se naj počitniški tečaji za moderno risanje ter se učiteljstvu za obiskovanje teh podelé podpore.

Učiteljstvo na večrazrednih šolah naj se vedno med seboj nadomešča ter se ne jemljejo učne osebe ene šole na drugo večrazredno šolo še celo izven okraja, kakor je to bilo do sedaj v navadi.

Po zborovanju smo poleteli na prijazno Kapelo, ki pa je zaradi nemškutarije že precej izgubila na svoji prijaznosti, odkoder smo uživali krasen razgled po lepih Slovenskih goricah, širnem Murskem polju ter tožnem prekmurskem ozemlju. Nehote smo se spomnili pesnikovih besed:

»Slovenski svet, ti si krasan!«

Primorsko.

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj je zborovalo v Sežani dne 4. majnika t. l. Četudi ni bila udeležba, žal, premnogobrojna, je bilo zborovanje vendarle zanimivo.

Izmed vsega najzanimivejše je bilo to-le:

I. Izrazilo se je splošno obžalovanje, da smo se svoječasnó tako varali ter podpirali kandidature sedanjega dež. poslanca dr. Treota, ki nam izkazuje sedaj svojo »hvaležnost« s tem, da javno proglašá svoje iskreno »upanje«, da zakona glede izboljšanja naših plač še sedaj ne sankcionirajo.

II. Znamenito in hvalevredno je bilo poročilo g. tovariša Antona Merviča, glaseče se: »Učiteljstvo in ljudska omika«. Gospodu referentu se je čestitalo ter naprosilo, da objavi svoj referat v našem vrlem stanovskem političnem glasilu.

*) Tako pridno bi morali skrbeti za nas v vsakem učiteljskem društvu!
Uredn.

*) Prav je tako! Neustrašeno in vztrajno moramo skrbeti, da uspevajo naša podjetja!
Uredn.

III. Tajnik društva med drugim obžaluje v svojem letnem poročilu, da ni moči doseči v okraju obilnejših zborovanj ter vzpodbuja v krepkih besedah učiteljstvo k neumornemu delovanju v prid naši toli potrebni organizaciji.

IV. Društveni blagajnik poroča, da je društvo v jako dobrem finančialnem položaju, le žal, da je ta vsota večinoma še v tujih, četudi zanesljivih rokah.

V. Gospod nadučitelj Anton Kosovel nas obvešča o, žal, kritičnem položaju našega dež. učiteljskega društva v Gorici.

VI. Na predlog g. nadučitelja Fr. Vendramina smo izvolili enoglasno g. Antona Benigarja, nadučitelja v Tomaju, o priliki njegove 40 letnice za častnega člana zaradi obilih zaslug, ki si jih je pridobil za naše društvo kot večletni predsednik in pevovodja ter zastopnik učiteljstva v okrajnem šol. svetu i. dr.

VII. Izvolili smo delegate za zborovanje dične naše »Zaveze« v Pulju. Njih imena bodo itak objavljena pozneje. V novem odboru so sledeči gospodje:

Anton Beniger, nadučitelj v Povirju, predsednik; Josip Ravbar, naduč. v Zgoniku, podpredsednik; Franjo Vendramin, naduč. v Dutovljah, tajnik; Anton Mervič, učitelj v Povirju, blagajnik; Luka Sila, učitelj-voditelj v Štorjah, pevovodja; Anton Kosovel, naduč. v Sežani, in Anton Macarol naduč. v Gorjanskem, odbornika.

Končno smo priredili sicer kratek, a jako zabaven izlet v bližnje Štorje.

Vestnik.

Šolske vesti s Koroškega. Za nadučitelja v Lipalji vasi je imenovan Anton Witzany, učitelj v Črešnjah. Premješčen je učitelj H. Filla iz Črne v Železno Kaplo in Peter Pirouz iz Sel v Kaplo ob Dravi. Dopust do srede junija sta dobila nadučitelj Alojzij Eberle v Mižici in nadučitelj Matija Mencin v Libeličah.

Uspostojenostni izpiti v Kopru so se končali dne 13. t. m. Izpit so prebili: Bekar Alojzij, učitelj v Kazljah (Goriško), Blaganje Janko, učit. v Hrvaškem brodu (Kranjsko), Justinič Marica, učiteljica v Kras-Dobrinjah (Istra), sestra Kocbek Kalista, učiteljica v Celju, Lukež Matko, učitelj v Golgorici (Istra) z italijanskim jezikom kot predmet, Macarol Lojze učitelj v Šempolajah (Goriško), Pavačič Marica (učiteljica v Baški novi (Istra), Saršon Rudolf, učitelj v Klani (Istra), Semitekolo Jelka v Žminju (Istra), Ciril Valentič, učit. v Škedenju, z ital. in nemškim jezikom kot učni predmet.

Izpit iz poljedelstva je napravil pred izpraševalno komisijo v Mariboru g. Jožef Verbič, c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani.

Iz seje c. kr. okr. šol. sveta za goriško okolico z dne 11. maja 1905. Prečitala se je ponudba neke tvrdke, ki bi napravila lesene učilnice, kjer ni mogoče tako hitro zidati šolskih hiš kakor je potrebno. Take stavbe so razmerno drage in za naš okraj brez praktičnega pomena; zato se je ponudba vzela samo na znanje. Prošnja neke učiteljice za podporo se je odstopila pomnoženemu c. kr. okr. šol. svetu v rešitev. Nakazala se je enemu učitelju nagrada 40 K za čez 30 urni tedenski pouk. Eni učiteljici se je dovolilo, da sme dati do preklica dovoljenja svoje stanovanje v najem. Prošnji enega učitelja, naj se mu nakaže stanarina, ker ne rabi stanovanja v šolski hiši, se ni moglo ugoditi. Dvema učiteljema se je dovolil predujem; ni se pa mogel dovoliti eni učiteljici, ki je zanj prosila, da bi mogla z njim — romati v Palestino. Rešilo se je desetero prošenj za razne večje in manjše naprave in poprave v, na in pri šolskih hišah. Želji nekega nesramnega lažnivega ovaduha se ni ustreglo; prešlo se je čez skrajno zlobno in lažnivo anonimno ovadbo k sklepu seje. (Tako je prav! Uredn.) B.

Šolske vesti na Štajerskem. V Brglezu se ustanovi ekskurendna šola, ki jo bodo oskrbovali iz Gornjega grada. Na ljudski šoli na Vranskem se ustanovi posebni učni tečaj obrtné stroke. Stalno je nameščena v Št. Florijanu v Doliču dosedanja začasna učiteljica gdč. Franja Grum.

Izpit za meščanske šole je napravila v Gorici suplen-tinja na ljubljanski vadnici gdč. Marija Mehle, in sicer iz matematično-naravoznanstvene skupine.

Hospitacija učiteljstva radovljiškega okraja. Učiteljstvo radovljiškega okraja je imelo v četrtek, dne 4. t. m., na Jesenicah hospitacijo. Udeležba je bila jako mnogobrojna, ker je bilo navzočih 34 učiteljic in učiteljev iz domačega okraja in 4 gg. tovariši iz Škofje Loke.

Prvi nastop je imel učitelj g. Salberger v IV. razredu. Podal nam je prirotopisno učno sliko o petroleju. S svojimi pripravljenimi učili je otrokom to, kar so si imeli zapomniti, tudi nazorno pokazal, kakor zahteva najnovejša metoda, da si tem lažje zapomnijo formulirane stavke, ki jih je treba v učencih dodobra utrditi.

Drugi nastop je imel učitelj g. Fr. Fabinc v III. razredu iz nemščine. Pokazal je, kako se obravnava 7. vaja prve nemške vadnice — »Das Buch«. Oba gg. tovariša sta dobro izvršila svojo nalogo. Po nastopih se je razvila debata. V obravnavo so posegli gg. c. kr. okr. šol. razzornik, Avguštin Jenko, K. Matajec in tovariši iz Škofje Loke.

Tako je imelo tukajšnje učiteljstvo v tej spomladi že dve hospitaciji; prvo v Radovljici — kjer nam je gdč. M. Razingerjeva podala dobro učno sliko iz nazornega nauka v prvem razredu o človeku — in drugo sedaj na Jesenicah. Prav bi bilo, da bi gdč. referentinje in gg. referenti nastope spisali, da se to potem natisne v posebni knjižici, slično onim učnim slikam iz krškega in litijskega okraja. Take knjige so vsakemu učitelju dobrodošle, ker so mu nekaka opora pri njega težavnem delu. Ozirati bi se bilo seveda na to, da se povsod kaj drugega obravnava, posebno kaj takega, kar še ni bilo natisnjeno. — Prihodnja hospitacija bo v Gorjah pri Bledu.

Naskok na okrajni šolski svet ptujski. V »Domovini« z dne 12. t. m. čitamo: Dne 11. t. m. je bila plenarna seja novega okrajnega zastopa ptujskega pod predsedstvom peka Orniga. Na dnevnem redu je bila tudi volitev zastopnikov za okrajni šolski svet, čeravno mu poteče zakonita doba komaj l. 1906. Slovenska manjšina je pred to točko dnevnega reda podala odločno izjavo, ker se opira na razsodbo najvišjega upravnega sodišča, ki po nji sedanji okrajni zastop ni opravičen zastopati, ker je izvoljen le zavoljo mnogih nepostavnosti. Sedanji okrajni zastop torej nima pravice voliti novega okrajnega šol. sveta, ampak ima le nalogo, mirno čakati razpusta. — To izjavo je podal prof. Zelenik. Po izjavi prof. Zelenika je slovenska manjšina takoj ostavila plenarno sejo ptujskega okrajnega zastopa. Ornigovi pristaši so vkljub temu izvolili novi okrajni šolski svet in s tem pokazali, kako radi bi postali gospodarji šol in učiteljev, četudi nepostavnim potom. Pribiti moramo postopanje vladnega komisarja, ki je tiho sedel in se niti ganil ni proti nezakonitostim, ki so jih uganjali nemčurji v njegovi prisotnosti. Sicer je pa stvar naših poslancev, upreti se takemu postopanju na podlagi energične interpelacije.

„Pedagoško društvo“ v Krškem je imelo včeraj svoje občno zborovanje. Vabilo smo prejeli tako pozno, da ga nismo mogli priobčiti, ker je bil naš zadnji list že razposlan.

Državnozborna volitev v Mariboru. Za prihodnjo državnozbornsko volitev v mestnih okrajih Maribor-Ptuj postavi tudi učiteljstvo svojega kandidata, da ne bo stalo vedno tako v ozadju kot dozda, ker ne morejo brez učiteljskega sodelovanja razviti nemška mariborska društva nobene delavnosti. Kadar pride do splošnih volitev, bo tudi slovensko učiteljstvo zahtevalo, da mu prepuste nekaj gotovih mandatov.

Učiteljsko mesto. Na petrazredni, v tretjem kraj. razredu stoječi šoli pri Sv. Duhu-Ločah je popolniti mesto učitelja. Prošnje do 31. maja na krajni šolski svet. Učitelji dobe poleg plače še prosto stanovanje in denarni prispevek 100 K na leto.

Novi šoli na Štajerskem. Novo dvorazrednico v II. plač. razredu ustanove v Pernovi pri Žalcu; dvorazrednico pri Št. Petru v Savinski dolini razširijo v trirazrednico.

Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani nas prosi, da objavimo oklic, ki ga pošilja vsem svojim podružnicam in slovenskim rodoljubom: Pred dvajset leti so praznovali Slovenci tisočletnico smrti sv. Metoda ter ustanovili kot vidno znamenje temu veličastnemu spominu »Družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani«. — Ministrstvo za notranje zadeve je dne 9. aprila 1885. leta, št. 5179, odobrilo družbena pravila, ki jih je izdelala v to pooblaščen petorica naših mož. — V tej dosti dolgi dobi 20 let so nabrali marsikak tisočak za našo družbo in marsikaj koristnega se je napravilo z njim. Danes pa, ko gledamo nazaj na to 20 letno težavno delovanje, navdaja družbino vodstvo naslednja prošnja in želja, ki jo sporoča tem načinom vsem svojim podružnicam, vsem častitim rodoljubkinjam, vsem cenjenim domoljubom. — Ker »Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani« gotovo ni ustanovljena le za nekaj malo let, marveč, kakor se kaže, za precej nedogledno dobo — saj se bje narodnostni boj danes hujše nego prej — ker se stavi na njeno vodstvo vedno več zahtev, opozarja njeno vodstvo na nekatere narodne naloge, ki čakajo nujne rešitve že v bližnji prihodnosti. — S šolskim letom 1905/6 se otvori novo šolsko poslopje na Savi pri Jesenicah kjer je nastanjen ondodni otroški vrtec. Ob istem času hočejo tudi Jeseničani začeti otroški vrtec. Potrebno je, da se v Mariboru ustanovi družbena ljudska šola. Tudi v Studencah pri Mariboru je nevarnost potujčenja velika. — V Gradcu bi bil potreben vsaj otroški vrtec. — V Št. Jakobu v Rožu na Koroškem bi radi z letom 1907 svojo lastno slovensko trirazrednico, ki naj se sčasom, ko postane deželna ljudska šola zopet slovenska, preustroji v kmetijsko šolo. — Očividno je torej, da se bodo v najbližnji prihodnosti podvojili troški naše družbe. Res je, da imenuje družba štiri šolska poslopja svojo posest, res je pa tudi, da ima družba še nepokritega dolga v znesku 34.000 K, ki tekom tega leta naraste najbrže na 40.000 K. — Ako pa hoče vodstvo zagotoviti družbi obstanek in ako hoče rešiti vse zgoraj naštetih naloge ter odpomoči najnujnejšim potrebam, je vsekako potrebno, da pokrije prej ta nepokriti primankljaj. — Zaradi tega se obrača vodstvo do vseh svojih podružnic, do vseh častitih rodoljubkinj in cenjenih rodoljubov s prošnjo, da vsakdo izmed njih pripomore po svoje do tega, da se izboljša družbeno finančno stanje. Ako priredi vsaka izmed podružnic tekom tega leta vsaj eno večjo veselico v korist naše družbe, ako se odzovejo vabilu k takim veseliciam vsi zavedni Slovenci ter prispevajo svoj obolus, bi se lahko odplačal precejšnji del družbenega dolga, če ne morebiti celo — kar je iskreno želeli — ves dolg. — Kjer pa ni mogoča prireditve veselice iz kateregakoli vzroka, tam naj bi podružnična načelnštva izkušala pridobiti slehernega iz njihovega okraja vsaj kot družbenega podpornika, od svojih starih članov pa naj bi si izprosila morda izreden dar v navedeno svrhu. Ako se odzovejo tej prošnji vsi oni, ki jim je »Družba sv. Cirila in Metoda« sveta stvar, ki vedo ceniti njen obstoj, potem je vodstvo preverjeno, da bo tudi v prihodnje lahko in veliko lažje ustrezalo potrebam in željam slovenskega naroda. Ako bo vse slovensko občinstvo vpoštevalo ta poziv, bo »Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani« ob svoji dvajsetletnici brezdvomno zrla v jasnejšo bodočnost. To pa slovenskemu narodu v prid!

Nemška šola v Šiški. Lepe stvari se čujejo iz Šiške. Tam je nekaj ljudi, ki hočejo po vsi sili delati zgago. Zdaj so si naenkrat izmislili, da hočejo imeti v Šiški — nemško šolo, dasi tam ni nemških otrok. To stvar goni neki železniški uradnik, s katerim se bomo že še pečali. Na njegove limanice se je usedlo nekaj socijalnih demokratov. To je vendar čudno, da postanejo socijalni demokratje vedno nemškutarji. Na Francoskem, na Nemškem in v Italiji so socijalni demokratje vedno narodni. Poglejmo samo, kako so nemški socijalni demokratje slavili Schillerja. Pri nas pa začne človek, ki postane socijalni demokrat, takoj napeljevati vodo na nemškutarski mlin.

Razgled po šolskem svetu.

— Vseučiliško vprašanje v državnem zboru. Dne 13. t. m. je prišel v državni zbornici v razgovor zakonski

načrt glede ustanovitve italijanske pravne fakultete v Roveretu. Ker zanima to vprašanje, ki je z njim združeno tudi vprašanje o ustanovitvi slovenskega vseučilišča, naše čitatelje, priobčujemo v kratkem tozadevno debato.

Posl. Bennati je izvajal, da morajo biti vse stranke v zbornici prepričane, da se ustanovitev italijanske fakultete ne sme meriti s političnim merilom, kakor se je to dosedaj godilo, ampak je potrebno vzeti v ozir čisto didaktično stran ob dolžnem spoštovanju narodnih pravic Italijanov. Govornik je skušal ovreči posamezne ugovore proti ustanovitvi italijanske fakultete v Trstu. Odkar se je pričelo razpravljati vprašanje o italijanskem vseučilišču, so bili Italijani vedno v tem edini, da mora italijanskemu vseučilišču biti sedež Trst. Govornik je omenil razgovora italijanskih poslancev z vlado in obljubo naučnega ministra, da se italijanska pravna fakulteta ustanovi v Trstu. Šele od decembra 1903. naprej so se začeli pojavljati glasovi proti Trstu. Nadalje je govornik omenil spomenico italijanskih poslancev, v kateri so protestirali proti vsaki drugi rešitvi, in nevoljo italijanskega prebivalstva, da bi fakulteto premestili v Rovereto. Govornik se je nato baval s pomisleki, ki bi bili proti ustanovitvi fakultete v Trstu, ki jih pa je označil kot popolnoma ničeve in brez temelja. Tudi ugovorov politične in moralne prirode ni upoštevali. Nobenega vzroka torej ni proti izvolitvi Trsta, marveč je Trst edino mesto, pripravno za vseučilišče. Tudi iz finančialne strani je Trst pripravno mesto. Govornik se zavaruje proti temu, da bi Italijani v tej državi bili odvisni od drugih narodnosti. Kaj pomenjajo italijanske pokrajine za državno gospodarstvo, pove že ime »Trst«. Italijani niso ničesar dolžni ni državi ni drugim narodom. —

Kar se tiče narodnih razmer, je rekel govornik, da se nemštvo v italijanskih deželah nikdar ne ukorenini, kar se pa tiče Slovanov, ne more nihče zanikati, da ni Trst italijansko mesto, in vse zahteve Slovanov do tega mesta so neopravičene. Ako vzlic temu premeste italijansko fakulteto v kako drugo mesto, ne bodo nikdar zadovoljili Italijanov, ki bi videli v tem, da jim za vedno izgine nada, da bi imeli v Trstu svoje vseučilišče. Govornik je izjavil, naj se zakonski načrt predloži odseku, ki ga priredi v smislu, kakor žele Italijani. Govornik je nato opisal zgodovino fakultete v Wiltenu in kako so Italijani prisiljeni, da se morajo učiti na nemških vseučiliščih ter zaključil, da se trdno nadeja, da dobe Italijani svojo pravno fakulteto v Trstu, ki se izpremeni v popolno vseučilišče.

Posl. Romanczuk je izjavil, da on in njegovi pristaši simpatično pozdravljajo ustanovitev italijanske pravne fakultete. Toda njegova stranka se mora najodločneje potegniti tudi za ustanovitev maloruskega vseučilišča za 3 in pol milijona Malorusov v Galiciji in Bukovini in za 1000 maloruskih dijakov, oziroma vsaj za ustanovitev maloruske pravne fakultete v Levovu. Od te zahteve, je govornik nadaljeval, ne moremo odstopiti ter jo bomo vedno ponavljali, dokler ne dobimo svojih pravic.

Slovenski poslanec Plantan je, omenivši inomostske dogodke, izjavil: Očitno moramo priznati, da so naše simpatije na strani Italijanov, ker so šibkeji in ker se je bil izvršil proti njim nasilen čin. Prav je, da Italijane oškodujejo za pravno fakulteto v Inomostu. Mi smo za italijansko pravno fakulteto le pod pogojem, da jo ustanove na italijanskem zemljišču in akose bo to strogo kulturno vprašanje smatralo kot tako. Ako se pa iz tega vprašanja napravi politično vprašanje, tedaj ne bomo mogli tega mirno gledati, ker smo pri tem sami prizadeti. Govornik se mora izreči očitno proti ustanovitvi italijanskega vseučilišča v Trstu, ker ni Trst čisto italijansko mesto in ker bi Italijani s to ustanovitvijo dobili ne samo kulturne, ampak tudi politično premoč nasproti Slovencem. Isto velja za Koper. Govornik se je zavzel za slovensko vseučilišče v Ljubljani, in sicer naj bi se najprej ustanovila slovenska pravna fakulteta, ter je poudarjal, da obstojajo zato že vsi pogoji. Kar je namreč vlada spoznala da je potrebno za 728.000

Italijanov, tega ne more niti odrekati 1,290.000 Slovincem. Govornik je končno izjavil, da bodo njegovi somišljeniki na meritornem posvetovanju le tedaj glasovali za predlogo, ako bo istočasno z ustanovitvijo italijanske pravne fakultete zakonito določena tudi ustanovitev slovenskega vseučilišča.

Naučni minister Hartel je govoril proti ustanovitvi italijanske fakultete v Trstu. Ugovarjal mu je tirolski italijanski poslanec Conci, ki se je izjavil za Trst. Posl. Ellenbogen je rekel, da bi se vsa narodnostna vprašanja dala najbolje rešiti, ako se uredi narodna avtonomija narodov v Avstriji. Na ta način bi ponehale narodnostne borbe. Govorili so še generalni govornik Ploj za slovensko vseučilišče v Ljubljani in Biankini za italijansko vseučilišče v Roveretu. Nato je bil zakonski načrt o italijanski fakulteti izročen proračunskemu odseku.

— **Analfabeti med Čehi in Nemci.** Letno statistično poročilo o normalni omiki avstrijskih narodov dokazuje, da je med Čehi samo 4,25 odstotkov analfabetov, med Nemci pa 6,81 odstotkov. V češkem kraljevstvu imajo Čehi 18,2 odstotkov, Nemci pa 18,6 odstotkov analfabetov.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 728.

Štajersko.

S pričetkom zimskega tečaja popolnile se bodo v celjskem političnem okraju sledeča mesta učiteljev in šolskega vodje:

1. na trirazredni ljudski šoli v Novi cerkvi, okraj Celje, III. krajevni razred, dvoje učiteljskih mest.

2. na štirirazredni ljudski šoli v Braslovčah, okraj Vransko, III. krajevni razred, eno mesto učitelja ali pa učiteljice (moška učna moč dobi od krajn. šolskega sveta na leto 30 K stanarine).

3. na enorazredni ljudski šoli v Manja-Reki, okraj Vransko, II. krajevni razred, mesto šolskega vodje (učitelj, kojega soproga bi prevzela pouk ženskih ročnih del, ima prednost).

4. na enorazrednici pri Sv. Emi, okraj Šmarje, II. krajevni razred, mesto šolskega vodje.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potem vložiti do dne 10. junija 1905 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Celje, dne 8. maja 1905.

Prošnja.

Odbor „Društva za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ in koncertni odsek sta sklenila prirediti

ob priliki deželne učiteljske skupščine
v Ljubljani v začetku meseca septembra t. l.

vrtno veselico
na korist „Učiteljskemu konviktu“.

Ker se je zadnji čas zanimanje za konvikt povsod oživel, je upati, da bo v doglednem času mogoče pričeti s stavbo, to pa le, ako bomo pridno prispevali s svojimi doneski.

Da pridemo prejkoprej do tega smotra in da bo mogoče kmalu pomagati zapuščenim sirotam naših tovarišev, smo dolžni se tudi nekoliko žrtvovati. Zato prosimo najvljudneje vse gdč. tovarišice-pevke in gg. tovariše-pevce, naj blagovole sodelovati pri nameravani veselici.

Ker bodo ob času skupščine skoraj vse gdč. tovarišice in gg. tovariši v Ljubljani, in ker se bodo poizkušnje vršile vedno proti večeru po skupščini, bo mogoče vsakemu sodelovati.

Apelujemo na stanovsko zavest našega učiteljstva ter prosimo, da blagovoli polnoštevilno sodelovati. Gdč. pevke in gg. pevce prosimo, da naznanijo ta koj sodelovanje, svoje ime in glas društvemu predsedniku Jakobu Furlanu, mestnemu učitelju (Erjavčeva cesta šte. 21.), da jim bo mogoče pravočasno poslati potrebne note.

Menjanje službe.

Nadučitelj na dvorazrednici III. plačilnega razreda (ki se v kratkem razširi) v Savinski dolini želi menjati s tovarišem v enaki službeni lastnosti. Postranski letni dohodki brez orglanja do 900 K. Redi se lahko živina. Kdor bi se pečal s hmeljarstvom, si poviša dohodke še za dalnjih 600 do 1000 K na leto. Vse vrtno orodje je inventarno. Ponudnik želi menjati le iz družinskih ozirov.

Ponudbe se naj blagovolijo dopošiljati uredništvu »Učiteljskega Tovariša« do 20. rožnika t. l. pod imenom »Savinska dolina«. Naslov pove ponudnik, a ne uredništvo.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4,32%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljavi 20 h v poštah znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Združni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.



Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.